

Nová pravidla insolvenčí v důsledku pandemie COVID-19

Současný mimořádný stav způsobený pandemií COVID-19 bude mít bezpochyby zásadní důsledky pro ekonomiku České republiky. Lze očekávat, že prudce naroste výše dluhů nejen na straně státu, ale také na straně občanů a podnikatelských subjektů. Mnohé z těchto dluhů nejspíš nebudou následně spláceny, a proto budou dříve či později uplatňovány u soudů a jiných příslušných orgánů a následně vymáhány (ať už individuálně cestou exekučních řízení anebo kolektivně cestou insolvenčních řízení).

Současná mimořádná situace může tedy vést k úpadku mnoha podnikatelů, a to jak ve formě platební neschopnosti, tak i ve formě předlužení. **Podnikatelé přitom stále mají (i přes stávající mimořádnou situaci) povinnost podat na sebe insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděli o svém úpadku nebo se o něm při náležitě pečlivosti měli dozvědět.** Na této skutečnosti nic nemění ani to, že by úpadek mohl být způsoben současnou mimořádnou situací a bylo by možné očekávat, že se dlužník z úpadku v blízké době dostane v lastních silami (tzv. přechodný úpadek). **To vystavuje řadu podnikatelů značnému riziku, neboť v takové situaci může být ohrožen i jejich osobní majetek. Nepodání dlužnického insolvenčního návrhu totiž zakládá odpovědnost těchto osob (vč. členů statutárního orgánu) za škodu.**

Negativní důsledky pandemie COVID-19 na ekonomickou situaci občanů a podnikatelů se snaží zmírnit vláda ČR tím, že dne 31. 3. 2020 schválila návrh zákona, kterým má mimo jiné dojít ke změně insolvenčního zákona a exekučního řádu (dále jen „Novela“). Česká republika tak následuje státy jako Německo či Španělsko, které odpovídající změny exekučního či insolvenčního práva již přijaly.

Nejdůležitější navrhované změny českého insolvenčního práva lze shrnout následovně:

- 1. Omezení povinnosti podnikatelů podávat dlužnické insolvenční návrhy:** Nově se zavádí pravidlo, že podnikatelé nebudou mít povinnost podat dlužnický insolvenční návrh v období od účinnosti Novely do uplynutí 6 měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření při epidemii (nejpozději však do 31. 12. 2020). Výjimkou z tohoto pravidla bude, pokud (i) úpadek nastal již před přijetím mimořádného opatření při epidemii, nebo pokud (ii) úpadek nebyl převážně způsoben mimořádným opatřením při epidemii, které by dlužníku znemožňovalo nebo podstatně ztěžovalo plnit své peněžité závazky.
- 2. Omezení věřitelských insolvenčních návrhů:** K věřitelským insolvenčním návrhům podaným ode dne účinnosti Novely do 31. 8. 2020 se nebude přihlížet. Vytváří se tedy fikce, že takový insolvenční návrh vůbec nebyl podán. Takové podání proto ani nebude zveřejněno v insolvenčním rejstříku. Účelem tohoto opatření je mj. zabránit vynakládání peněžních prostředků dlužníka na obranu proti věřitelskému insolvenčnímu návrhu. Věřitelé však budou stále oprávněni uplatnit svá práva soukromoprávní cestou (např. započtením nebo realizací zajištění), v rámci soudního řízení či mimo soudně.^[1] Toto opatření - na rozdíl od omezení povinnosti podnikatelů podávat dlužnické insolvenční návrhy - dopadá na všechny dlužníky (tj. nejen na podnikatele) a bez ohledu na to, proč a kdy úpadek nastal.
- 3. Zavedení mimořádného moratoria:** Novela zavádí pravidlo, že dlužník, který je podnikatelem a který nebyl ke dni 12. 3. 2020 v úpadku, může do 31. 8. 2020 podat návrh na tzv. mimořádné moratorium. Důsledkem moratoria je zejména to, že: (i) po dobu moratoria nelze prohlásit úpadek dlužníka, (ii) závazky nutné pro zachování provozu podniku dlužníka, které vznikly po vyhlášení mimořádného moratoria, může dlužník po dobu moratoria hradit přednostně před dříve splatnými závazky a (iii) lhůty k uplatnění práv vůči dlužníku po dobu trvání mimořádného moratoria nezačínají běžet nebo dále neběží. Dlužník může podat návrh na nařízení moratoria i před podáním insolvenčního návrhu a zahájením insolvenčního řízení. Na rozdíl od stávající úpravy „běžného“ moratoria navíc nemusí být návrh na prohlášení mimořádného moratoria odsouhlasen většinou věřitelů dlužníka.
- 4. Přerušení plnění reorganizačního plánu:** Dlužník, kterému byl nejpozději ke dni 12. 3. 2020 pravomocně schválen reorganizační plán, je oprávněn navrhnout insolvenčnímu soudu, aby rozhodl, že dlužník je oprávněn dočasně přerušit plnění reorganizačního plánu (za předpokladu, že tento plán ještě nebyl zcela splněn). Přerušit plnění reorganizačního plánu lze na dobu, po kterou má trvat omezení povinnosti podnikatelů podávat dlužnické insolvenční návrhy (viz odstavec 2 výše). Po tuto dobu nebude možné přeměnit reorganizaci v konkurs (tj. likvidační způsob řešení úpadku). K návrhu dlužníka na přerušení plnění reorganizačního plánu se nicméně musí vyjádřit insolvenční správce a věřitelský výbor.
- 5. Stavění lhůt pro relativní neúčinnost právního jednání:** Po dobu, po kterou má trvat omezení povinnosti podnikatelů podávat dlužnické insolvenční návrhy (viz odstavec 2 výše), má dojít ke stavění lhůt pro vznesení námítky relativní neúčinnosti právního jednání. Námítkou neúčinnosti právního jednání se mohou věřitelé v zákonem stanovené lhůtě bránit proti právnímu jednání dlužníka, které zkracuje uspokojení jejich vykonatelné pohledávky. Pokud je shora popisovanými opatřeními poskytována zvláštní ochrana dlužníkovi, pak je také spravedlivé, aby věřitelům po dobu těchto mimořádných opatření neběžela lhůta, ve které se mohou bránit proti zkracujícím úkonům dlužníka. Přesto lze doporučit, aby věřitelé i po dobu nouzového stavu pečlivě sledovali změny ve skladbě majetku jejich dlužníků (např. v katastru nemovitostí) tak, aby se proti případnému zkracujícímu jednání dlužníka mohli účinně bránit.

Vláda navrhuje, aby byla Novela projednána oběma komorami Parlamentu České republiky ve zkráceném jednání. Lze tedy očekávat, že by Novela mohla být přijata během několika málo dnů. Než však popisované změny insolvenčního práva nabydou účinnosti, tak stále pro podnikatele platí povinnost (i) provádět tzv. test insolvence a (ii) při splnění definičních znaků úpadku podat bezodkladně dlužnický insolvenční návrh. **Nesplnění této povinnosti může mít nejen pro právnickou osobu, ale také pro členy statutárního orgánu, dalekosáhlé důsledky spočívající zejména ve vzniku odpovědnosti za škodu tím způsobenou.**

Rádi bychom Vás ujistili, že s insolvenčními případy máme rozsáhlé praktické zkušenosti, a to jak z hlediska věřitelů, tak dlužníků (a jejich statutárních orgánů). Pravidelně rovněž sledujeme aktuálně připravované změny českého insolvenčního práva. V případě jakýchkoli dotazů ohledně výše uvedeného nás proto prosím neváhejte kontaktovat.

Zároveň jsme připraveni poskytnout Vám komplexní právní poradenství ohledně hrozící či již nastalé úpadkové situace a jejího řešení z hlediska insolvenčního práva, včetně ochrany před osobní majetkovou odpovědností členů statutárních orgánů právnických osob. Toto poradenství může být poskytnuto v souvislosti s řešením Vaší (hrozící) úpadkové situace, ale také v případě úpadku Vašich smluvních partnerů (ať již dodavatelů či zákazníků). Pokud byste se rozhodli uplatnit Vaše pohledávky jinou než insolvenční cestou, rádi Vám navrhneme nejlepší řešení dalšího postupu a poskytneme komplexní právní zastoupení. Pokud by Vám hrozila úpadková situace v důsledku krizových opatření vlády ČR, jsme připraveni poskytnout Vám komplexní právní poradenství v souvislosti s uplatněním náhrady škody vůči státu.[2]

Insolvence zároveň může být příležitostí pro rozšíření Vašich podnikatelských aktivit například ve formě koupě podniku dlužníka. Také s akvizicemi v insolvenčním prostředí máme značné zkušenosti, a proto Vám můžeme v této souvislosti poskytnout potřebnou asistenci.

Mgr. Ing. Jan Havel, partner
jan.havel@randalegal.com

JUDr. Jan Ožana, advokát
jan.ozana@randalegal.com

[1] K možnostem mimosoudního řešení sporů v čase koronavirové epidemie viz newsletter ŘANDA HAVEL LEGAL na téma „Dopad epidemie COVID-19 na řešení sporů“ dostupný zde:
https://www.randalegal.com/download/files/newsletter_newsletter_praktickprvnradyvii.id244097.pdf

[2] K možnostem uplatnění náhrady škody vůči státu v důsledku krizových opatření viz newsletter ŘANDA HAVEL LEGAL na téma „Aktuální vývoj v otázce odpovědnosti státu za škodu v souvislosti s krizovými opatřeními“ dostupný zde:
https://www.randalegal.com/download/files/newsletter_newsletter_praktickprvnradyviii.id244294.pdf

Newsletter společnosti ŘANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s.r.o. informuje obecně o vybraných legislativních změnách, judikatuře a právních problémech. Informace předkládané v newsletteru mají pouze informativní povahu a nepředstavují úplný přehled změn v legislativě, judikatuře či právní praxi. Do newsletteru jsou zařazovány informace, které naše advokátní kancelář vybírá dle vlastního uvážení s ohledem na zajímavost či praktickou využitelnost informací pro adresáty newsletteru. Aplikovatelnost v newsletteru publikovaných informací na specifické případy je závislá na konkrétních okolnostech. Tento newsletter nepředstavuje právní radu a ŘANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s. r. o. neodpovídá za aplikaci závěrů či skutečností uvedených v newsletteru na jakýkoli právní případ.

